

«Кең жолақты интернет»: шалғайдағы мектеп шет қалмайды

Елдегі мектептердің 90%-ында интернет жылдамдығы талапқа сай келмейтіні айтылып жүр. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстандағы байланыс пен интернеттің сапасын сынға алып, «Халықтың тағы бір проблемасы – интернет жылдамдығы мен сенімділігінің төмендігі. Байланыс операторлары тарапынан тарифтік жоспарлар үнемі жаңарып отырады. Сонымен қатар, интернетке қосылу жылдамдығы мен нақты сапасы алдын ала айтылған межесіне маңайламай қалады», – деген болатын.

Интернеттің мектепте қолжетімді болуы ғылым мен білімнің дамуы үшін маңызды. «Қолжетімді интернет» ұлттық жобасы бойынша 2027 жылға дейін Қарағанды облысының 164 елді мекеніне талшықты-оптикалық байланыс желісін тарту жоспарланған.

Президент тапсырмасын орындай отырып...

Коллаж жасаған А. Коптеева

Аяулым СОВЕТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қосымша инфрақұрылым қажет

Бұған дейін өңірдегі мектептерде талшықты-оптикалық немесе радио-релейлік байланыс желілерінің болмауынан интернет жылдамдығын арттыру мүмкіндігі азайған-тын. Осыған орай еліміздегі шалғай орналасқан ауылдық жерлердегі 574 мектеп үшін байланыс желілерін спутниктік технологияларды пайдалана отырып ұйымдастыру жайлы шешім қабылданған.

Өткен жылы Балқаш қаласының білім бөлімі инновациялық мектептердегі интернет жылдамдығын арттыруды сұрады. «100 мегабит 1500 оқушысы бар инновациялық білім ошақтарына азық етеді», – деді мамандар. Сондай-ақ, интернетпен қамтамасыз ететін компанияларды анықтау кезінде қиындықтарға тап болатынын жасамады. Елдегі білім ошақтарындағы мәселені ескерген Мәжіліс «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне байланыс, цифрландыру және ақпараттандыру саласының инвестициялық ахуалын арттыру мәселелері бойынша жақсы көмекші болып отыру туралы» Заң жобасын бірінші оқылымда мақұлдады.

– Кең жолақты интернет желісіне қол жеткізу әлеуметтік саланы дамыту және азаматтарымыздың өмір сүру сапасын арттыру үшін шарт болды. Пандемия кезінде онлайн білім беруді енгізу мәжбүрлі шара болды. Алайда, бүгін біз оның барлық кезеңдерінде оқытудың біріктірілген нұсқаларын белсенді түрде қолдануды жалғастырамыз. Қашықтан оқыту технологиялары шалғайдағы және шағын жинақталған мектептердің мәселелерін шешуде жақсы көмекші болып отыр, – деді депутат Жұлдыз Сүлейменова.

Депутаттың айтуынша, заманауи ақпараттық жүйелер мен цифрлық білім беру платформалары жоғары деңгейдегі байланысты қажет етеді. Сонымен қатар еліміздегі 7 826 мектептің 7 750-і интернет желісіне түрлі технологиялармен қосылғанына қарамастан, тек 5 073 мектепте интернет жылдамдығы медициналық-әлеуметтік сараптама (МЭС) ұсыныстарына сәйкес келеді. Осы ұсыныстарға сәйкес бір мектепке ең төменгі жылдамдық – 20 Мб/с. Оқушылар саны 400-ден асатын мектептер үшін 20 оқушыға қосымша кемінде 1 Мб/с ұсынылды.

Деректерге сүйенсек, еліміздегі 1 643 мектепте интернет желісіне қол жеткізу жылдамдығын арттыру үшін техникалық мүмкіндік жоқ. Интернет жылдамдығын арттыру мақсатында қосымша инфрақұрылым қажет. Сондықтан, Заң жобасында байланыс инфрақұрылымын жақсартуға, оның сапасын арттыруда мектептер үшін бірқатар норма ұсынылды. Зерттеулер қорытындысы қалаларда ғылыми-зерттеу зертханалары 5G технологиясына қол жеткізе алатынын растады.

Сондай-ақ, заң жобасында цифрлық технологиялар үшін инновациялық ортаны дамытуға байланысты өзгерістер ұсынылды.

– Қазіргі уақытта Комитет ғылым және жаңа технологиялық саясат мәселелері бойынша бірқатар заң жобаларын қарастыруда.

➤ 3-бет

БІЛІМ

Сынып жетекшісінің жалақысы өседі

Қазіргі таңда сынып жетекшілікке төленетін қосымша ақы 10 мың теңге. Бұған дейін депутаттар сынып жетекшісінің жалақысы жөнінде Премьер-Министр Олжас Бектеновке сауал жолдаған. Үкімет басшысының жауабына сүйенсек, мұғалімдерге сыныпты басқарғаны үшін төленетін ақы кезең-кезеңімен көбейтілу мәселесі қарастырылуда.

Аяулым СОВЕТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

– Балалардағы деструктивті мінез-құлықтың алдын алу бойынша оқушылармен және олардың ата-аналарымен тікелей қарым-қатынаста болатын 220 мың сынып жетекшісінің қызметін жүйелеу мақсатында олардың қызметі мен біліктілік сипаттамалары туралы ереже қайта қаралып жатыр. Олардың жағдайын жақсарту үшін бюджеттік мүмкіндіктерді ескере отырып, сыныпты басқару үшін қосымша төлемді кезең-кезеңімен 30%-ға арттыру мәселесі талқыланып отыр, – делінген Олжас Бектено-

втің ресми жауабында. Оқушылар, олардың ата-аналары мен мұғалімдері арасындағы жанжалды жағдайларды шешу үшін медиация әдістерін енгізуге бағытталған «100 медиация мектебі» жобасы 2022 жылдан бері 3 865 мектепте жүзеге асырылуда.

Сонымен қатар, құқық бұзушылық деңгейі жоғары өңірлерде этикалық-құқықтық жұмыс бойынша тәлімгер лауазымын енгізу арқылы Жетісу өңіріндегі мектептердің оң тәжірибесін пайдалану бойынша жұмыстар жүргізілуде.

ДЕНСАУЛЫҚ

Ана мен бала үшін...

Денсаулық сақтау министрлігі жасөспірімдердің репродуктивтік денсаулығын сақтау және фертильдік жастағы әйелдердің денсаулығын нығайту мақсатында 8 іс-шарадан тұратын «Аналар саулығы» бағдарламасын әзірледі.

Сурет: pixabay.com

Аяулым СОВЕТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Учаскелік дәрігерлер денсаулық индексін анықтау үшін фертильдік жастағы әрбір әйелді тексереді. Бұл орайда жүктілікті жоспарлайтын әйелдер, жас қыздар мен жасөспірімдер ерекше бақылауда болады. Қауіпсіз

жүктілікті қамтамасыз ету үшін сауықтыру шаралары жүктілік басталғанға дейін графикаларды даярлық түрінде жүргізіледі.

Бүгінгі таңда елімізде 10 миллионнан астам әйел тұрады. Оның 4,7 миллионы – фертильдік жастағы әйел.

Әйелдер денсаулығын сақтау және нығайту – тұрақты әлеуметтік-демографиялық дамудың негізі.

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетіне 2025 жылға жазылу науқаны басталды. Газетке жазылуды «Қазпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, сондай-ақ, Ермеков көшесі, 33 үй, 8-қабат мекенжайы бойынша редакцияда ресімдеуге болады

Санаттар	Жеткізусіз	«Қазпошта» АҚ Қала (тенге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ ауыл (тенге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін		6 ай	10447,44
		12 ай	20894,88
Жеке жазылулар үшін	12 айға	6 ай	3386,60
		12 ай	6773,20
		4116 тенге	6149,20

25 қазаннан 25 қараша аралығындағы жеңілдік тарифтері (жылдық жазылу шарты бойынша)

Санаттар	Жеткізусіз	«Қазпошта» АҚ Қала (тенге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ ауыл (тенге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін		19 454,88	10 397,20
		3492	5 633,20
Жеке жазылулар үшін		6149,20	5 633,20

Анықтама телефоны:

☎ 41-26-85, 8-702-638-56-85, 8-705-902-04-05.

✉ E-mail: otdel.pochtovyy@bk.ru

МЕЗГІЛ МӘСЕЛЕСІ

Қарағанды қар құрсауында қалмайды

Қыс қыр астында. Ал, Қарағандының қысын Арқа жұрты жақсы біледі. Биылғы қыста көшенің қарын тазалау үшін 350-ден астам арнайы техника сақадай сай. Қарағанды қаласы қысқа тыңғылықты дайындалып отыр. Қар тазалау мен көктайғақтың алдын алу үшін екі ауданның әкімдіктері де тиісті шараларды қабылдаған.

Қар тазалайтыннан бөлек, жолға құм-тұз қоспасын себуге арналған арнайы техника да бар. Жұмыс екі ауысымда жүргізіледі деп күтілуде. Ал, қалың қар жауған күні тәулік бойы жүргізіледі. Осы және басқа да мәселелер қала әкімдігінде өткен жиында талқыланды.

– 130-дан астам арнайы техника Әлихан Бөкейхан ауданының жолдарында жұмыс істеуі тиіс. Мұнда әкімдік бірден жеті жаңа көлік сатып алды. Оның екеуі – трактор, екеуі – автогрейдер. Сонымен қатар, Камаз және МДК жол машинасын да алды. 100-ден астам жұмысшы екі ауысымда жұмыс істейтін болады. Сондай-ақ, аудан әкімдігі жолдар мен тротуарларға себілетін 10 мың тонна құм-тұз қоспасын сатып алды, – деді жауапты мамандар.

Одан бөлек, Қазыбек би атындағы ауданның жолдарын қардан тазарту үшін 220 бірлік

техника мен 190 жұмысшы дайын. Олар да екі ауысымда жұмыс істемек. Көктайғақтың алдын алу үшін жергілікті әкімдік 15 мың тонна құм-тұз қоспасын сатып алды.

Иә, төмен температурамен және қалың қармен танымал аймақтың қатал қысы қалалық қызметтерден мұқият дайындық пен үйлестірілген жұмысты талап етеді. Биыл қалалық әкімдік мәліметінше, дайындық инфрақұрылымды жаңартуға, жылумен жабдықтауды жақсартуға және ТКШ жүйелерін жаңғыртуға баса назар аударып, жоспарлы түрде жүргізілуде.

Сарашылар биылғы қыста өткен жылмен салыстырғанда суық температура күтілетінін атап өтті. Қаңтардағы болжамды орташа температура – 20°C болады, бұл орташа жылдық

деңгейден төмен. Осыған байланысты, жылу жүйелері мен коммуналдық қызметтерге жүктеменің арту қаупі бар.

Дегенмен, қала билігі атқарылған жұмыс пен алдын ала дайындықтың арқасында Қарағанды қыс мезгілі сәтті өтетініне сенімді. Барлық коммуналдық қызметтердің үйлесімді жұмысы, отын қоры және техниканың қар тазалауға дайындығы ықтимал үзілістерді барынша азайтуға және штаттан тыс жағдайларға жедел ден қоюға мүмкіндік береді.

Өз тілшімізден

Сурет облыс әкімдігінің сайтынан

Ұлттық мереке лайықты ұлықталады

Ұлттық мереке – Республика күні қарсаңында облыс әкімдігінде мерекеге орай өткізілетін шаралар пысықталып, жай-жапсары талқыланды. Құзырлы органдардың мәліметінше, негізгі шаралар 15 қазаннан басталып кеткен. Елімізде зор құрметпен аталып өтетін мереке Қарағанды облысында да кең көлемде тойланады. Түрлі челлендждер, қайырымдылық акцияларынан бөлек, қала тұрғындары мен қонақтары Республика күнінде еліміздің эстрада жұлдыздарының өнерін тамашалайды. Аймақ басшысы Ермағанбет Бөлекпаевтың төрағалығымен өткен аппараттық жиында бұдан бөлек облыс өмірі үшін маңызды өзге де шаралар қозғалғаны айту керек.

Салтанат ІЛИАШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қазан айында жылумен жабдықтау үшін қайта есептеу жүргізіледі.

Саран жылуысыз емес
Ермағанбет Қабдулаулы алдымен Сарандағы жағдайға тоқталды. Облыс әкімінің алдында есеп берген Саран қаласының әкімі Ерлан Баулықов бүгінде тұрғын үйлердің барлығы жылу жүйесіне қосылғанын айтады.

Барлық үйлер резервтік жылумен жабдықтау жүйесіне қайта қосылды. Сондай-ақ, жергілікті жылу көздері іске қосылды. Отын қоры жеткілікті. Көмір тасымалданды. Қазандықтарда жұмысшылар да жеткілікті. Орталық жылу көзін пайдалануға бергенге дейін қаланы жылумен жабдықтау резервтік жүйе арқылы қамтамасыз етілетін болады, – деді Ерлан Баулықов.

Ермағанбет Қабдулаулы күш-жігердің барлығы проблеманы шешуге бағытталуы керек екенін қадап айтты. Сарандағы үйлердің барлығы жылу жүйесіне қосылғанымен, проблемалы қазандықтар болса, ол мәселенің шешімі табылуы тиіс.

– Мен қала тұрғындарының наразылығын түсінемін. Жағдай толық реттелгеннен соң міндетті түрде әрбір жауапты адамның іс-әрекетін талдап, баға береміз. Қазіргі басты мақсат – пәтерлерге сапалы жылу беру, – деді Ермағанбет Бөлекпаев.

Мереке Republic Day брендімен өтеді

Республика күніне санаулы күндер қалды. Осыған орай облыс әкімі еліміздегі басты мерекеде жұмыстар сапалы әрі уақытылы орындалуы керек екенін айтты. Ал, облыстың ішкі саясат басқармасының басшысы Нұрлан Бикенов халық арасында мемлекеттік көңіл күйді қалыптастыру және Республика күнін лайықты қарсы алу мақсатындағы шаралар Republic Day брендімен өтетінін атады.

– Негізгі шаралар 15 қазаннан басталды. Яғни, облыс кітапханалары мен мұражайларында тақырыптық көрмелер ашылып, білім беру мекемелерінде сынып және кураторлық сағаттар, спорттық шаралар өтуде. Ал, облыстың ірі кәсіпорындарында еңбек адамдарын ұлықтау бағытында салтанатты рәсімдер өткізіледі. Ақпараттық кеңістіктегі жұмыс Мемлекеттік Ту аясында «Қыран елім – Қазақстаным!» атты патриоттық челленджді ұйымдастырылатынын айту керек. Бұл орайда осы шараға барлық мемлекеттік орган басшылары мен аудан, қала әкімдері белсенді атсалысуы тиіс, – дейді Нұрлан Бикенов.

Коллажы жасаған А.Рахымжан

Сонымен қатар, Республика күніне орай әлеуметтік нысандарда ашылатынын ерекше атау керек. Мәселен, облыс бойынша дәл осындай 11 нысан ашылу жоспарланса, одан бөлек, тұрғындардың әлеуметтік осал топтары мен тұрғын үй кезегінде тұрғандарға 40 пәтердің кілті табысталады.

Нұрлан Бикенов әлеуметтік кампаниялар да іске қосылатынын айтады. «Жанашыр жүрек» қайырымды істер марафоны, «Таза Қазақстан – таза табиғат» экологиялық акциясы жалғаспайды.

Облыстың мәдениет басқармасының басшысы Еркебұлан Жұмакенов мәдени-бұқаралық іс-шаралар туралы мәлімдеді. Айтуынша, барлық мәдениет ұйымдарында шаралар қазірден өткізілуде. Жалпы, 300-ден астам түрлі форматтағы шаралар жоспарланған.

Ұлттық мереке қайырымдылықсыз өтпейді
Мереке қарсаңында мұқтаз азаматтардың жекелеген санаттарына біржолғы материалдық көмек көрсетіледі. Аталған шарада жерді ашылатынын ерекше атау керек. Мәселен, облыс бойынша дәл осындай 11 нысан ашылу жоспарланса, одан бөлек, тұрғындардың әлеуметтік осал топтары мен тұрғын үй кезегінде тұрғандарға 40 пәтердің кілті табысталады.

Облыстың жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының басшысы Әсем Жүнісбекова мерекелік шараларды, түскі астарды, конкурстарды, спорттық жарыстарды өткізу үшін азаматтардың әлеуметтік осал санаттары үшін сыйлықтар тапсырумен бюджеттен тыс көздерден 470,0 мың теңге көзделіп, 2827 адам қамтылғанын жеткізді.

Ал, Қарағанды қаласының әкімі Мейрам Қожухов «Жанашыр жүрек» акциясы аясында Жастар Ресурстық орталығының еріктілері «25 игі іс» акциясын іске қосатынын айтты. Оның аясында қайырымдылық түскі ас, қарттарға, жалғыздікті қарияларға, балаларға және мүгедектігі бар адамдарға көмек, азықтүлік жиынтықтарын табыстау және экологиялық іс-шаралар жоспарланған.

Облыста рекордтық көрсеткіш
Көктемгі қолайсыз ауа райына қарамастан облыс диқандары жақсы көрсеткіштерге қол жеткізіп, соңғы сегіз жылда болмаған өнім алғанын білеміз. Осыған қатысты облыс басшысы ауыл шаруашылығы басқармасының басшысы Әнуар Төленбеков мәлімдеді.

– Облыс бойынша егін жинау жұмыстары толығымен аяқталды. 909,3 мың гектар астық алқабынан, орташа өнімділігі гектарына 15 центнер болғанда, 1350 мың тонна астық бастырылды. Өнімділіктің ең жоғары көрсеткіштері – Абай, Бұқар жырау, Нұра және Осакаров аудандарында. Ең азы – Қарқаралы ауданында. Одан бөлек, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер 11,3 мың гектар алқаптан 298,7

мың тонна картоп жинады. Нұра, Шет және Осакаров аудандары көш басында, – деді Әнуар Төленбеков.
Жалпы, 979,3 гектар алқаптан 36,2 мың тонна көкөніс, 33,6 мың гектар алқаптан 23,4 мың тонна майлы дақылдар жиналған. Бүгін тұқымдарды толтыру жұмыстары аяқталып, олардың сапасын тексеру басталған.
– Қазір 47,9 мың тонна тұқым тексеруге түсті. Өнімдіктер тұқым тапсыру бойынша жұмысты жандандыруы қажет. Облыс аграршылары 52,5 мың тонна тыңайтқыш түсірді. Минералды тыңайтқыштардың құнын субсидиялау үшін быылға бөлінген 2 млрд 113 млн теңге сомасындағы қаражат толық игерілді. Өсімдік шаруашылығы саласындағы мемлекеттік қолдау аясында барлығы 5,0 млрд теңге төленді, – деді басқарма басшысының орынбасары.
Ермағанбет Қабдулаулы өз кезегінде жоғарыда аталған көрсеткіштер диқандардың табан ақы, маңдай терінің өтеуі екенін айтты.
– Одан бөлек, ауыл шаруашылығы техникаларын дер кезінде дайындауда, жанар-жағармаймен қамтамасыз ету және мемлекеттік қолдау шаралары да өз ықпалын тигізді. Одан бөлек, атқарылатын шаралар да бар. Олардың қатарында, жерді жұрту, тұқым сапасын тексеру, көктемгі егіске техникаларды дайындау бар, – деді аймақ басшысы.

Жедел дамуға ықпал етеді

АЭС Қазақстанға электр энергиясын өндіруде түрлі көздерді пайдалануға мүмкіндік береді. Бұл көмір мен газға тәуелділікті жояды. АЭС-те электр энергиясын өндіру құны электр станцияларының басқа түрлеріне қарағанда төмен болуы мүмкін. Атмосфераға көмірқышқыл газының шығарылуы, импорттық энергия көздеріне тәуелділік азаяды, бұл елді энергиямен жабдықтауда тұрақтылықты қамтамасыз етеді.

Коллажы жасаған А.Рахымжан

Еліміздегі «Жаңа мамандықтар атласына» сәйкес еңбек нарығында 2030-2035 жылдары «АЭС салу және пайдалану жөніндегі мамандар», «Ядролық отын циклын өндіру жөніндегі инженер-технолог», «Реакторлық жабдықтау инженері» және тағы да басқа мамандықтар сұранысқа шығады.

Қазақстандық жоғары оқу орындарында атом саласы үшін мамандар даярлау ешқашан тоқтаған емес. Қазір бірнеше университеттер болашақ кадрларды дайындауда. Біздің еліміздегі ядролық физиктерді әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан университеті және басқа жоғары оқу орындары дайындайды. «Ядролық физика және технологиялар», «Ядролық энергетика», «Ядролық реакторлар мен материалдар» және «Ядролық инженерия» мамандықтары бойынша үш сатылы білім беру бағдарламасын дайындау шеңберінде әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Ғ.Дәукеев атындағы Алматы энергетика және байланыс университетінің студенттері, Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетінің және Қ.Сәтбаев атындағы ҚазҰТУ студенттері «Ядролық физика институтында» ВВР-К зерттеу стационарлық реакторында тәжірибелік сабақтар өтеді. Үш жыл бойы Қазақстанда Мәскеу инженерлік-физикалық институтының (МИФИ) филиалы жұмыс істеп тұр, ядролық физиктерді даярлау жөніндегі жетекші халықаралық ядролық зерттеу орталығы. Сонымен қатар, атом энергетикасының дамуы ғылыми зерттеулердің және жалпы отандық ғылымның өсуіне оң әсері зор.

Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университетінде «Электр энергетикасы», «Жылу энергетикасы» «Жылу желілерінің инженериясы» (2024 жылдан бастап), «Автоматтандыру және басқару», «Кірістірілген цифрлық басқару жүйелері» (2019 жылдан бастап) білім беру бағдарламалары бойынша бакалавриат, магистратура және докторантурада мамандарды дайындайды. Осы білім беру бағдарламаларының түлектері атом электр станцияларын іске қосу және пайдалану бойынша жұмыс істей алады.

31 елде 400-ден астам реактор жұмыс істейді, олардың көпшілігі АҚШ, Қытай, Францияда. Қазір 15 елде 62 жаңа реактор салынуда Египет, Түркия, Бангладеш, Украина, құрылыс туралы шешімді Өзбекстан қабылдады.
Атом және атом энергетикасы мамандары Ресейдің жоғары оқу орындарында дайындалады. Мысалы, Мәскеу инженерлік-физикалық институтының (МИФИ), Р.Алексеев атындағы Нижний Новгород мемлекеттік техникалық университеті, Бауман атындағы Мәскеу мемлекеттік тех-

никалық университеті, Мәскеу инженерлік-физикалық институты, Ұлттық зерттеу университеті МЭИ Мәскеу энергетикалық институты, Ұлы Петрдің Санкт-Петербург политехникалық университеті, Обна атом энергетикасы институты, Волгоград инженерлік-техникалық институты, Апатиты қаласының Мурманск арктикалық мемлекеттік университеті, Воронеж мемлекеттік техникалық университеті, т.б. Ұлыбританияда («University Of Liverpool»), «UNSW Sydney – University Of New South Wales»), «University Of Birmingham»), «Lancaster University»), «Nottingham Trent University»), «University Of Sheffield»), «University Of Bristol»), Аустралияда, АҚШ-та («Colorado State University», University Of Massachusetts – Lowell, «University Of Nevada, Las Vegas»), Канадада («Ontario Tech University») және басқа да көптеген елдерде бар.

Осы университеттер дайындайтын мамандықтарды зерттей отырып, оларды жалпылауға болады, әрине, атом және ядролық энергетикасындағы мамандықтардың атаулары мен бағыттары бойынша айырмашылықтар бар. Өлеңнің әртүрлі университеттеріндегі барлық мамандықтарға ортақ нәрсе бар. Жұмыс істеп тұрған атом электр станцияларындағы кәсіптерге жүргізілген талдаудан осы тізім қысқаша түрде жасалды.

Қазақстанда АЭС салу шамамен 7-10 жылға созылады, менің ойымша, АЭС-те жұмыс істегісі келетіндердің барлығы білім алуға және практикалық дағдыларды игеруге уақыт жеткілікті. Атом энергетикасы отандық ғылым мен білімнің дамуына, жоғары технологиялардың жедел дамуына ықпал етеді.

Қаршыға СМАҒҰЛОВА,
доцент, Әбілқас Сағынов
атындағы Қарағанды
техникалық университетінің
PhD докторы

• ЭНЕРГЕТИКА

Инвестициялық бағдарламалар игілігі

Табиғи монополияларды реттеу комитетінің Ұлытау облысы бойынша департаменті «Kazakhmys Distribution» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі «Энергожелілер» Балқаш өңірлік кәсіпорны және «Kazakhmys Energy» серіктестігі мен Балқаш жылу электр орталығына баспасөз өкілдеріне арналған баспасөз туры өткізді.

Ерканат КЕНЕСБЕКҰЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Мұнымен қатар, салалық департамент өкілдері аталған қос нысанның атқаратын қызметіне тексеріс амалдарын қоса жүргізді. Шараға департамент басшысы, кәсіпорын директоры, Балқаш қаласы мәслихатының депутаттары, Қарағанды облысының «Атамекен» өңірлік кәсіпкерлер палатасының, «AMANAT» партиясы қалалық филиалының, жергілікті атқарушы органдардың өкілдері, сондай-ақ, БАҚ және басқа да мүдделі тұлғалар қатысты.

«Kazakhmys Distribution» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі «Энергожелілер» Балқаш өңірлік кәсіпорны Балқаш қаласында табиғи монополиялар (жылумен жабдықтау, су беру және электр энергиясын беру қызметтері) салаларында 6 реттелетін қызмет атқарады. Ал, «Kazakhmys Energy» серіктестігі Балқаш жылу электр орталығы жылу энергиясын өндіру және сарқынды суларды біру қызметтері аясында 2 реттелетін қызмет көрсетеді.

Кәсіпорындардың инвестициялық бағдарламаларының іс-шараларын орындаудың ашықтығын жариялау және оны іске асырудан тиісті нәтижелер алу мақсатында баспасөз турына қатысушылар қауіпсіздік техникасын сақтау бойынша нұсқаулықтан кейін «Kazakhmys Distribution» серіктестігі «Энергожелілер» Балқаш өңірлік кәсіпорны аясындағы «Фекальная 1А» сорғы станциясына ат басын тіреп, қатысушылар «№1 қоймадан сөндіргіш құдыққа дейін шаруашылық кәсіпін қоллаушы монтаждау 1 кезеңдік» жұмыс барысымен танысты. Мұнда кестені орындау барысы 44%-ға жуықтаған. Аталған жоба кезең-кезеңмен жүзеге асырылуда.

Жалпы, «Kazakhmys Distribution» ЖШС «Энергожелілер» Балқаш өңірлік кәсіпорнының 2024 жылғы инвестициялық бағдарламасы 129,2 млн теңгені құрайды. Оның ішінде, электр энергиясы 83,4 млн, сумен жабдықтау 24,7 млн, су тарту 21 млн теңге шамасында. Былтырғы қорытынды бойынша өнеркәсіп кәсіпорындарының қызметтерді тұтыну көлемінің төмендеуіне әрі тиісті тарифтік табыстың болмауына байланысты, инвестициялық бағдарламаны орындау кәсіпорынға 23%-ға мүмкін болған.
Ал, «Kazakhmys Energy» серіктестігінің Балқаш жылу электр орталығы ПҚ-10п-2№6 стансасының қазанагретаты енісінде 2024-2025 жылдар кезеңіне бекітілген инвестициялық бағдарлама шеңберінде қазанагретатты күрделі жөндеу шеңберінде негізгі тораптарды, қосалқы бөлшектерді ауыстыру, яки, сатып алу көзделген. Ол қазіргі уақытта өзге де қызмет қаражаты есебінен 85%-ға орындалған.
Үшінші нысан – 50/16 жылдам қайнатығын буландырғышы. Мұндағы кешенді жұмыстың жалпы құны 368 млн теңгені құрайды. Оның ішінде, 242,3 млн теңге – қолданыстағы инвестициялық бағдарламаны түзетуге жоспарланған. Өткен жылдың қорытындысы бойынша кәсіпорынның инвестициялық бағдарламасы 345,7 млн теңге жоспарымен 370,1 млн теңгеге толық көлемде орындалды.
Баспасөз туры барысында қатысушылар инвестициялық бағдарламаның орындалуы және кәсіпорын қызметіне қатысты біртұтас сауалдар қойды. Департамент басшысы іс-шараларды іске асыру жалпы қанағаттанарлық деңгейде жүріп жатқанын, бірақ, орындамау тәуекелдері де бар екенін атап өтті. Бұл бағытта жұмысты белсендіру және тұрақты бақылау қажет екендігі айқын.

Шындықты шымшып айтқан

Қарағанды қаласының 90 жылдығына орай 90 кездесу жобасының кезекті қонағы сатира сардары, «Арқа ақшамы» аймақтық газетінің бас редакторы, қаламгер әріптесіміз Әдебиет Белгібайұлы болды. Мұхтар Әуезов атындағы кітапхананың №14 филиалында өткен жыл-жылы кездесуде қаламгердің бойындағы ерекше қасиеттері, шығармашылығы, жалпы сатира жанрының «шықпа, жаным, шықпа!» күйі кешіп тұрғаны жөнінде сөз қозғалды.

Қасымхан БУРКІТҰЛЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Кездесуге Қарағанды медицина колледжінің студенттері, кітапхана ұжымы мен «Қазақтың сары тентегі» атанған ақын Қуаныш Максұтов, ақын Серғазы Қабылдаұлы, өлкетанушы, журналист Аңғар Смағұлов, ұлағаты ұстаз Газиза Ғабдоллақызы, колонер шебері Қылышбек Құрмантегі қатысты.

Тазым Көпен Әмірбек өзі келіп, батасын берді. Содан көп ұзамай өмірден өтті. Үстазым көп тәрбиеледі. «Айқын» газетінде бірге жүріп, «Ара» апталығын шығарды. «Мырс-Мырс» кітабыма енген шығармаларым сол кезде жазылған. Қазір «Түнделік» айдарымен шағын сатира жазып жатырмын, – дейді кеш қонағы.

Кездесуге келген меймандар қаламгердің болмысы бала секілді екенін, жүріс-тұрысының өзі сатира жауынгері екенін аңғартатынын айтты. Сатира саңлағы Көпен Әмірбектен: «Әдебиеттің шеберлігіне шек қоймаймын. Адыр-бұдыры ағаштың ажарын ашып, темірден түйін түйгендей ұлы сатираның ұстасына айналысың деп тілеймін», деп бата алған сатирик-жазушыға қоғамның қордаланған мәселелерін ашы мыйсықпен жеткізе беруі үшін қаламына қуат тіледі.

Сурет автордан

«Кең жолақты интернет»: шалғайдағы мектеп шет қалмайды

(Соңы. Басы 1-бетте)

Осы жобадан ұсынылған цифрлық технологиялар саласындағы шешімдер инновацияларды дамытудың жаңа құқықтық ортасына тиімді қосымша болады. Мәселен, ұлттық заңнамада тәжірибелік құқықтық режимді енгізу – жаңа идеялар мен жобаларды енгізудің жолы болып табылады. Бұл ретте заңнаманың объективтілігін, қауіпсіздігін және тазалығын сақтау қажет, – деп атап өтті Жүлдиз Сүлейменова.

Мұғалімдер бейне сабақтар өткізе алады

Қарағанды облысында кейінде 106 ауыл мектебі жоғары жылдамдықты интернетке қосылды. Бұл туралы педагогтарға арналған облыстың тамыз конференциясында мәлім болды.

– Кең жолақты интернетке қолжетімділік балалардың тұрғылықты жеріне қарамастан ауылдық жерде немесе қалада болсын, сапалы білім беру контентін алуда кең мүмкіндіктер ашады, – деп атап өтті облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев.

Сонымен қатар, өңір мектептерін компьютерлендіру төрттен бірге ұлғайды. 9 мың заманауи компьютер сатып алынғанын да

айта кеткен жөн. Жабдыктарды жаңарту Қарағанды облысындағы мектептерге заманауи технологияларды енгізуге мүмкіндік берді. Соның нәтижесінде Digital matematika және BilimTest жобалары іске асырылуда.

Жасанды интеллектті қолданатын цифрлық платформалар оқушыны оқытуда тиімділігін байқатуда. Мысалы, Digital matematika оқушыларға тақырыптарды өз бетінше үйренуге, практикалық тапсырмаларды орындауға, білімдегі олқылықтарды жоюға мүмкіндік береді. Интерактивті жүйе екі тілде жұмыс істейді. BilimTest мобильді қосымшасы болса, әртүрлі сынақ тест және пайдалы оқу материалдарына қол жеткізуге мүмкіндік берді. Биыл EISkills жобасын іске қосу жоспарлануда. Ол мұғалімдерді басқарудың эмоцияларын тануға және өз эмоцияларын басқаруға үйретпек.

– Облыс бойынша бізде 410 мектеп бар. Оның 106-сында интернет жылдамдығымен мәселелер болды. 20 мамырдан бастап, олар SpaceX компаниясының Starlink технологиясы бойынша кең жолақты интернетке қосылды. Жобамен барлығы 8,5 мыңға жуық бала қамтылды, – деді ақпараттандыру, мемлекеттік қызметтер көрсету және мұрағаттар басқармасы

Сурет ашық дереккөзінен

басшысының орынбасары Мейірман Жұмаханов.

Биыл облыста Көкпекті жалпы білім беретін мектебінде спутниктік жүйенің артықшылықтары ерекше бағаланды. Бұл оқу орны интернет жылдамдығы небәрі 8 Мбит/с дейін төмен болған мектептердің бірі еді.

– Starlink 25 мамырда орнатылды. Мүмкіндік аясын кеңейтті. Біздегі төрт информатика кабинетінде 100 компьютер бар. Бұрын төмен жылдамдыққа байланысты бір мезгілде барлығын жұмыс істету үшін интернетке кіру мүмкін болмаған. Мұғалімдер қазіргі таңда кез келген цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланып, көп күтпестен бейне сабақтар өткізе алады, – деді

Көкпекті орта мектебінің директоры Гаухартас Жаймына.

Жабдық жиынтығына мектеп төбесінде орнатылған спутниктік антенна, сондай-ақ, бірінші қабаттағы штатив пен маршрутизатор кіреді. Барлық сыныптарда жергілікті желі орнатылды. Жалпы, мектептердегі Starlink технологиясы ауылдық жерлерде талшықты-оптикалық байланыс желілері орнатылғанша жұмыс істейді.

Алдағы уақытта «Қолжетімді интернет» ұлттық жобасы бойынша елдемекендерге талшықты-оптикалық байланыс желісін тарту жалғасады. Бұл ауыл мектептеріндегі интернет жылдамдығын барынша арттыруға көп мүмкіндік.

• ЧЕМПИОНАТ

Болашаққа бастар жол

Балқаш қаласында осымен төртінші рет «WorldSkills Kazakhmys» корпорациялық бәсекесі ұйымдастырылды. Екі күнге созылған дәстүрлі додада жастар «Еңбекті қорғау», «Тақалаж жұмыстары», «Дәнекерлеу», «Металлургия», «Электромонтаж» және «Слесарьлық іс» бойынша сынға түсті.

Нұрлос КӘРІМ, «Ortalyq Qazaqstan»

Сонымен қатар, «WorldSkills Kazakhmys» корпорациялық шарасы аясында дөңгелек үстел өтті. Оған Түркия Республикасы университеттер қауымдастығының өкілі, профессор Айдын Йокмач және Қарағанды облысының ІІ колледж директоры қатысты. Дөңгелек үстел барысында «WorldSkills» қозғалысын дамыту мәселелерін талқылап, өзара тәжірибе алмасты.

– Бүгінгі игі шара жас мамандардың шыңдалуына ықпал

етеді. Metallurgia мамандығы Түркияда өте сұранысқа ие. Түркия қазірдің өзінде Осман империясының жоғары дамыған мемлекеті және бізде дәл осы мамандықтар бойынша халықаралық деңгейдегі білімі бар оқытушылар сабақ береді. Яғни, осы факультеттерде білім беретін ректорлар, проректорлардың өзінде «Қазақмыс» сияқты компаниялары, олардың холдингтері бар, металл, алтын, мұнай өңдейтін өз зауыттары бар. Сол себепті, алдағы уақытта «Қазақмыс» корпорациясының студенттері осы қалаларда

оқып, тәжірибе алатын болады. Политехникалық колледждің 17 студенті оқуды аяқтаған соң Түркия еліне жоғары оқу орнына грантка түсуіне мүмкіндік бар. Келесі жылы Түркияның 50 шақты университеті студенттерімізді техникалық мамандық бойынша қабылдауға дайын, – деді Айдын Йокмач.

Сонымен қоса, алғаш рет қараша айынан маусым айына дейін 17 бала онлайн платформада ағылшын және түрік тілдерін меңгеретіндігін, оқу аяқталған соң сертификат берілетіндігін атады. Келесі жылы балалардың шет тілдерін оқуға бір жыл уақыттары жоғалтпай, бірден университет қабырғасында мамандықтары бойынша білім алуларына септігін тигізеді. Бұл туралы дөңгелек үстелде меморандумға қол қойылғанда қос тарап атап өтті.

Жарыс жеңімпаздарын марапаттау М.Хамзин Мәдениет сарайында жалғасын тапты. Нәтижесінде «Металлургия» құзыреттілігі бойынша І орынға Құрбан Байманов ие болды. ІІ орын Талап Қабыкен, ал, ІІІ орын Абылайхан Өмірсерікке бұйырды. «Матаушы» құзыреттілігі бойынша І орын Бекарыс Бекзатұлы, ІІ орын Бақдаулет Абдіназар, ІІІ орын Арман Барменовке бұйырды. «Дәнекерлеу ісі» сынғында І орынға Тұрсынбек Кенжебек, ІІ орынға Артем Дитлер, ІІІ орынға Еламан

Аянат тұрақтады. «Слесарьлық іс» құзыреттілігі бойынша Нұртас Қадырберлин жеңімпаз атанды. ІІ орынға Дархан Қасым, ІІІ орынға Нұрсұлтан Қанатбек лайық деп танылды. «Еңбекті қорғау» құзыреттілігі саласында суырылып шыққан Нұрболат Әлібеков І орынды, Айгерім Абдірова ІІ орынды, Мәди Серік ІІІ орынды еншіледі. Ал, «Электромонтаж» құзыреттілігі бойынша І орынға Бақдаулет Жақып, ІІ орынға Абат Ахметов, ІІІ орынға Ардақ Тұрсынбай ие болды. Барлық жеңімпаздарға медаль, грамоталар мен ақшалай сый табысталды.

«WorldSkills Kazakhmys» корпорациялық чемпионатты қорытындылаған «Қазақмыс» корпорациясының политехникалық колледжінің директоры Айгүл Сыздықова қатысушыларға алғысын жеткізді.

– Бізге осы чемпионатты ұйымдастыруға қолдау білдірген «Қазақмыс» корпорациясының барлық құрылымына алғыс білдіремін. Биыл жарысқа 73 адам қатысып отыр. Келесі жылы бұдан да көп үміткер болатындығына сенімдімін, – деді Айгүл Сыздықова.

Чемпионат соны «Қазақмыс» корпорациясының политехникалық колледжінің студенттерінің мерекелік концертіне ұласты.

БАЛҚАШ

Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Шашубай кентінде «Ақтоғай Энерго» ЖШС Шашубай кенті бойынша филиалдың суды таратушы желілер арқылы беру, сарқынды суды бұру және жылу энергиясын өндіру, беру, тарату және онымен жабдықтау қызметтеріне индекс теу әдісін қолдана отырып тарифтің өсуі бойынша жария тыңдаулар өтеді.

Жария тыңдаулар 2024 жылдың 27 қарашасында: – сағат 11:00-де, Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Шашубай кенті, Ақбергенов 1Б көшесі, Әкімшілік ғимараты мекенжайы бойынша суды таратушы желілер арқылы беру, сарқынды суды бұру және жылу энергиясын өндіру, беру, тарату және онымен жабдықтау қызметтеріне индекс теу әдісін қолдана отырып тарифтің өсуі бойынша өткізіледі.

Жария тыңдауларға қатысуға мәслихат депутаттары, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, мемлекеттік органдар, тұтынушылар мен олардың қоғамдық бірлестіктерінің өкілдері, тәуелсіз сарапшылар, бұқаралық ақпарат құралдары, табиғи монополиялар субъектілері шақырылады.

«Ақтоғай Энерго» ЖШС Шашубай кенті бойынша филиалдың байланыс телефоны: 8 (702) 720 97 13

В поселке Шашубай, Ақтоғайского района, Карагандинской области пройдут публичные слушания по повышению тарифа с применением метода индексации филиала ТОО «Ақтоғай Энерго» поселка Шашубай на услуги подачи воды по распределительным сетям, отводу сточных вод и производства, передачи, распределения и снабжения тепловой энергией.

Публичные слушания состоятся 27 ноября 2024 года: – в 11:00 часов, по адресу: Карагандинская область, Ақтоғайский район, поселок Шашубай, улица Ақбергенова 1Б, здание Акимата, по повышению тарифа с применением метода индексации на услуги подачи воды по распределительным сетям, по отводу сточных вод и производства, передачи, распределения и снабжения тепловой энергией.

На слушания приглашаются депутаты маслихатов, потребители, независимые эксперты, средства массовой информации, представители органов местного самоуправления, государственных органов, общественных объединений, субъектов естественных монополий и иных заинтересованных лиц.

Контактный телефон филиала ТОО «Ақтоғай Энерго» п. Шашубай: 8 (702) 720 97 13 №279

Е.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті дене мәдениеті және спорт факультетінің ұжымы спорттық-педагогикалық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, Қарағанды университетінің еңбек сіңірген қайраткері, Қазақстан Республикасы білім беру ісінің Құрметті қызметкері, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген спорт қайраткері, жоғары санатты футбол жаттықтырушысы

Ханат Шайзаратұлы ХАСЕНОВТІҢ қайтыс болуына байланысты отбасы мен жақындарына қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.

№349

43-21-55
Жарнама бөлімінің байланыс телефоны

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗДАР, АУКЦИОН !!!

«Банк ЦентрКредит» АҚ кепіл мүлкін сату бойынша ағылшын әдісімен сауда-саттық өткізеді

Р/п №	Объектінің атауы	Орналасқан жері	Кепіл мүлкінің сипаттамасы	Бастапқы бағасы	Кепілдік 5% жарна	Сауда-саттық өткізілетін күні	Сауда-саттық өткізілетін уақыт
1	Екі бөлмелі пәтер	Қарағанды обл., Теміртау к., Республика д., 55/1 үй, 25 пәтер	Жалпы ауданы 48,8 ш.м. құрайтын, соның ішінде тұрғын ауданы 33,4 ш.м., қабат 4(5) кадастрлық номері: 09:145:011 :031:1:25.	10 829 000 теңге	541 450 теңге	2024 жылғы 31 қазан	12 сағ. 00 мин.

Кепілдік жарна – бастапқы құнның – 5%.
Қадамды ұлғайту – бастапқы құнның – 2%.
Аукционға қатысуға өтінім хабарландыру жарияланған күннен бастап қабылданады және келесі мекенжайы бойынша сауда-саттық өткізілетін күннен бір күн бұрын тоқтатылады: Қарағанды обл., Қарағанды қаласы, Әлиханов көшесі, 5 үй, «Банк ЦентрКредит» АҚ.
Сатып алу бағасы сауда-саттық өткізілген күннен кейінгі бес

банктік күн ішінде ҚР Ұлттық Банкінің ағымдағы бағамы бойынша теңгемен төленеді.
Сауда-саттық өткізілетін жер – Қарағанды обл., Қарағанды қаласы, Н.Әбдіров даңғылы, 5 үй, 416 каб., «Банк ЦентрКредит» АҚ.
Сенім білдірілген тұлға – Ақылжан Сырлыбаевич Абдиқаримов.
Аукцион туралы қосымша ақпаратты 8 (7212) 559-120 немесе 8 (701) 464-70-60 телефондары бойынша алуға болады.

ВНИМАНИЕ, АУКЦИОН !!!

АО «БАНК ЦЕНТМКРЕДИТ» проводит торги по продаже залогового имущества по английскому методу

№ п/п	Наименование объекта	Местонахождение	Описание и характеристика залогового имущества	Стартовая стоимость	Гарантийный взнос 5%	Дата проведения торгов	Время проведения торгов
1	Двухкомнатная квартира	Карагандинская область, г. Теміртау, пр. Республики, д. 55/1, кв. 25	общая площадь 48,8 кв.м., в том числе жилая площадью 33,4 кв.м., этаж 4(5), кадастровый номер: 09:145:011 :031:1:25.	10 829 000 тенге	541 450 тенге	31 октября 2024 года	12 ч. 00 м.

Гарантийный взнос – 5% от стартовой стоимости.
Шаг повышения – 2% от стартовой стоимости.
Заявки на участие в аукционе принимаются со дня опубликования объявления и заканчиваются за день до проведения торгов по адресу: Карагандинская область, г. Караганда, ул. Алиханова 5 в АО «Банк ЦентрКредит». Покупная цена оплачивается в тенге по текущему курсу Националь-

ного Банка РК в течение пяти банковских дней после проведения торгов.
Место проведения торгов – Карагандинская область, г. Караганда, пр. Н.Абдірова, д. 5, каб. 416 в АО «Банк ЦентрКредит». Доверенное лицо – Абдиқаримов Ақылжан Сырлыбаевич.
Дополнительную информацию по аукциону возможно получить по тел. 8 (7212) 559-120 или 8 (701) 464-70-60. №278

● АҚЫН КЕМПІРБАЙ БӨГЕНБАЙҰЛЫНЫҢ ТУҒАНЫНА – 190 ЖЫЛ

Көкала үйрек қайтып келді

Бұқар жырау аудандық Мәдениет үйінде қазақ айтыс өнерінің белді өкілі Кемпірбай Бөгенбайұлының 190 жасқа толған мерейтойы аталып өтіп, ол туралы «Көңілден көкала үйрек хош деп ұшты» кітабы таныстырылды.

 Ержан ИМАШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Әлмисақтан қазақ даласында ерекше қасиет қонып, тылсым күштің иесі болған жандардың қысылтаяң сәттерде өздеріне жол көрсетіп, пәле-жала, қауіп-қатерден қорғап, желеп-жебеп жүретін киесі болған. Мысалы, Көкбөрі Керней Жарылған батырдың киесі кара бүркіт, Әлтеке Жидебай батырдың қызыл түлкі, Құлқ Жанақ әулиенікі доғал оқ екен. Ал:

Кеудемнен көкала үйрек хош деп ұшты,
Сол шіркін кәрі жолдас өлен білем, – деп өзі жырлағандай, Кемпірбай ақынның киесі көкала үйрек болғанын білеміз. Сол киесі күні кеше қайтып келіп, Ботақараның көліне қонды. Оны ортамызға оралтып, айдынына қайта қондырған да аудандық орталық кітапхананың әдіскері Майгүл Асқарова деуіміз керек. Өшкенді жандырып, өлгенді тірілтіп жүрген Майгүл қарындасымыз осы мерейтойды еліміз көлемінде тұңғыш өткізіп, сценарийін өзі жазып, оны бастан аяқ жүргізгені қалып көрерменнің көңілінен шықты.

Заманымыздың заңғар жазушысы Мұқтар Әуезовше айтқанда, «Қазақ сөз өнерінің сүлейі – нар Кемпірбай» атты бұл ән-жыр кешіне жиналған жұрт әуелі оның Мәдениет үйінің бойындағы жылдар бойы жинақтаған ақпарат-деректерінің негізінде «Ақын ем атым шыққан мен Кемпірбай» атты 8 бөлімнен тұратын тақырыптық көрмесін көріп, танысты. Онда ақын туып-өскен өңір, ата-тегі, өмір сүрген дәуірі мен замандас-тұрғыластары, ол жайындағы зерттеулер мен мақалалар, Семейдегі зираты, оны есте қалдыратын белгілер жөнінде мәліметтер молынан бар. Көрмеге қойылған шаңырақ пен домбыра, көкала үйрек нұсқаларын Қарақұдық ауылдық кітапханасының кітапханашысы Гүлнаш Дүйсембек дайындапты.

Одан әрі Мәдениет үйінің кең залының сахнасындағы ән-жыр кеші ақын Несіпбек Айтовтың «Көкала үйрек» поэмасы бойынша Шешенқара ауылдық Мәдениет үйінің өнерпаздары әзірлеген (көркемдік жетекшісі – Жанна Борашева) көлеңкелі театр қойылымымен ашылып, ақын өмірінің соңғы сәттері сай-сүйекті сырқыратардай суреттеліп, сахналанды.

Бұдан кейін Теміртау қаласындағы №2

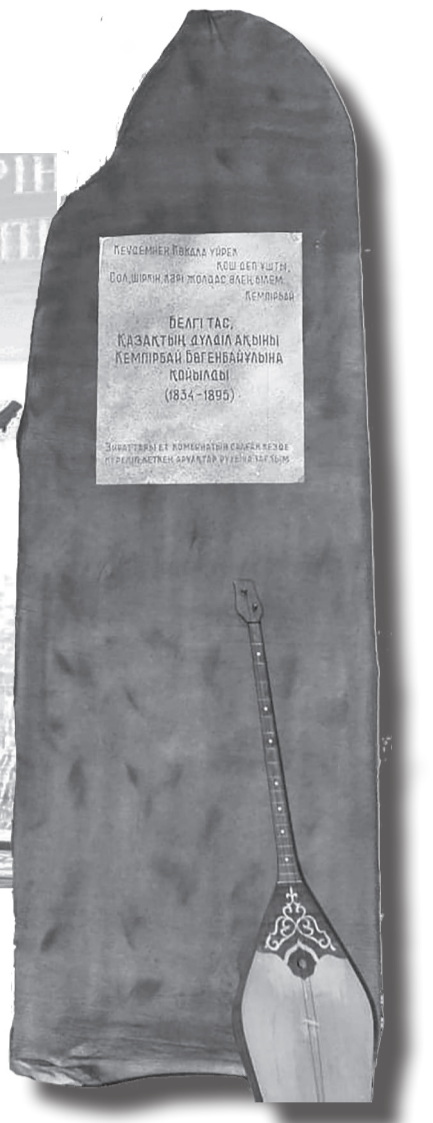
өнер мектебінің мұғалімі, айтыскер ақын Жанарыс Тілеубек арнау жырын орындап, «Көңілден көкала үйрек хош деп ұшты...» кітабының таныстырылымына кезек берілді. Қарағанды қаласындағы «Гласир» баспаханасынан 300 данамен басылып шыққан бұл кітаптың жарық көруіне әріптестерім Ермек Балташұлы мен Рымбек Смағұлов көп еңбек сіңірген. Оған екеуінің Кемпірбай туралы әр жылдарда жазған мақалалары, оның Шөже, Тезекбай, Жәмшібай, Көкбай ақындармен айтыстары мен сөз қағысулары, Әсет ақынмен арыздасуының 4 нұсқасы енгізіліп, Ермек Балташұлы оны құрастырып, түсініктерін жазса, Рымбек Смағұлов кітапты шығаруға демеушілер тауып, Е.Бөкетов атындағы Қарағанды зерттеу университетінің бейнелеу өнері және дизайн кафедрасының меңгерушісі Қанат Көшкінбаев оның көркем безендірілуіне атсалысқан көрінеді. Атап айтқанда, демеушілердің қатарында Кемпірбайдың аталас ағайындары, шаруа қожалықтарының басшылары Ерқанат Бекенов, Самархан Өмірбаев, Біржан Исабеков, Олжатай Әуекеновтің барлығын атап айтқанымыз орынды. Сол азаматтардың демеушілігімен баспадан шыққан кітаптың 30 данасы аудандық кітапхана қорын толықтырғаны да қуанарлық жағдай. Сахна төрінде осынау құнды жинақтың тұсауын аудандық мәслихаттың төрағасы Асхат Әлі мен ауданның Құрметті азаматтары Қанағат Жұмашев, Төкен Арбабаевтар кесіп, кітаптың шығуына себепші болған жоғарыдағы жос журналист-

ке Бұқар жырау ауданының әкімі Ерлан Құсайыновтың Алғыс хаты мен ескерткіш сыйлықтар тапсырылды. Сонда сөйлеген сөзінде 85 жастағы еңбек ардагері Төкен Арбабаев:

– Біз кезінде Кемпірбайдың шығармаларын оқымақ түгілі атын да естімей өсіп едік, – дегендей, оның есімінің бұлайша ұлықталуы бірінші рет. Өрі-беріден соң жер бетінде оның моласы да жоқ. Кешегі Кеңес заманында сырылып кетіп, сол орынға салынған Семей ет комбинатының астында жатыр. Тек ана бір жылдары оның атына туған жері Егіндібұлақ өңіріндегі Ақтасты ауылында көше беріліп, сондағы Мәдениет үйінің іргесіне ескерткіш тақта орнатылғаны ғана көңілге жұбанып, дотке қуат. Бірақ, Кемпірбай ақынның соңында қалған әдеби мұрасын жинастырып, зерттеу жағы әлі де кемшін. Дүниеге 1834 жылы келіп, 1895 жылы көз жұмған ақынның қолда бар шығармалары ауыз толтырып айтуға да келмейді. Әйтпесе, оның айтыстары мен Әсетпен бақддасуынан кемерінен асып төгілген керемет ақындық қуат аңғарылады.

Атығай, Қараулы мен өрдегі Үйсін,
Қараөткел таныс едім екі араға, – деп өзі айтқандай, оның шығармалары тек осымен шектелмесе керек.

Кемпірбайға арналған кеште тағы бір әріптесіміз, сол топырақтың тумасы Нәзіпа Асқар оны ұйымдастырып, өткізушілер ризалығын білдіріп, Есжан Әміровтің «Есіл-Нұра» әнін тамылжыта шырыса, жергілікті өнерпаздар да ауылдың алты аузына басты.

Яғни, Шөже мен Кемпірбайдың айтысын Шешенқара ауылындағы жыры-жырау сыныбының мұғалімі Нұрлыбек Төменов пен жас айтыскер ақын Нұрәлі Ботбай көз алдымызға келтіріп, жас ақындар Әділхан Төлегенов пен Мұхамеджан Орынбеков айтыс үлгісін көрсетті. Кемпірбайдың Әсетпен бақддасуын Қуандық Төменов, ал, Кемпірбайдың Александр Затаевич жазып алып, нотаға түсірген әнін Қайролла Маймеров нәшіне келтіре орындаса, Жасұлан Жәкеев ақынға арнаған өлеңін оқыды.

Аудандық әкімдіктің қолдауымен орталық кітапхана ұжымы ұйымдастырып, өткізген тағалымы мол, әсерлі шараны Майгүл Асқарова сөзін өзі, әнін жергілікті сазгер Жұмағали Елжанов жазған «Ауылым-Арқалығым» әнімен қорытындылады.

Кемпірбай ақынның бұл мерейтойының басы-қасында Бұқар жырау ауданы әкімінің орынбасары Әлия Шайкенова жүріп, оған басынан аяғына дейін қатысты.

Бұқар жырау ауданы
Суреттер автордан

● ФУТБОЛ

Премьер-Лигадағы соңғы ойын

Қазақстан Премьер-Лигасының 22-ші туры аясында қарағандылық «Шахтер» футбол клубы 16 қазан күні «Астана» командасымен ойнады. Матч Алатау бөктеріндегі «Хан тәңірі» стадионында өтті. Өкінішке қарай, кеншілер шаһарының ұжымы бір сілкінер деген үміт бар еді жанкүйерлерде. Бірақ, олай болмады. 20 қазан күні Қызылорда қаласындағы «Қайсарға» қонаққа барып, сол матчта 5:1 есебімен тағы да ірі есеппен ұтылды. Сөйтіп, «Шахтер» Премьер-Лигадағы жоғарғы дивизионмен қош айтысып, біріншіге төмендеді.

 Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

«Шахтер» командасы Премьер-Лиганың бірінші айналымында елордалықтарды 1:0 есебімен ұтқан еді. Матч Қарағандыда өткен. Ал, екінші айналымда қарсылас кеткен есені есепке қайтарды.

Алғашқы гол ойынның 22-ші минутында соғылды. Доп «Шахтер» қақпасының торына айып соққасынан тоғытылды. Қақпашы алаңына тым жақын қойылған доп тоғыздыққа дәл тиді. Гол авторы – 10-нөмірдегі Марин Томасов. Екінші гол да ұзақ күттірген жоқ. Ойын есебін ашқан 10-шы нөмірдегі Марин Томасовтың айып алаңынан әуелетіп асырған пасын 9-шы нөмірдегі Джеффри Чинедо қапы жібермей, қақпаға бағыттай алды. Бұл сәтте де қарағандылықтардың қақпасын қорғаған Егор Цуприков дәременсіз болды. Матчтың 23-ші минуты еді.

Екінші таймда «Астана» командасының шабуылы іркілген жоқ. Тіпті, есепті еселейтін бірнеше сәт болды. Бірақ, ойын нүктесі 54-ші минутта қойылды. 77-ші нөмірдегі Назми Грипшидің алыстан тепкен допы рикашет арқылы Егор Цуприковқа ұстатпай кетті.

Ірі есептен кейін жерлестеріміз есеп айырмасын қысқартуға қанша талпынғанымен, қарсыластың қорғанысы, тіпті, жартылай қорғанысы да жол ашып бере қойған жоқ. Керісінше, қарымта шабуылдар арқылы қарағандылық команданың қорғанысын бірталай әуреке салды.

Айқын жеңісінің арқасында «Астана» Премьер-Лига кестесінің 5-ші сатысына жайғасты.

Қызылордадағы ойында да «Шахтер» жеңіске құштарлық таныта қойған жоқ. Алаң иелері қонақтардың қақпасын дәл пастрмен торуылдап, сәті келгенде алыстан соққы жасап отырды. Өз жарты алаңында прессинг те жасай алмады қарағандылықтар. Өз айып алаңындағы стандартты соққылардан көз ашпады. Үздіксіз жасалған шабуылдар 27-ші минутта нәтиже берді. 19-шы нөмірдегі Айбар Жақсылықов әуеден келген пасты жерге түсіремі қақпаға дәл бағыттады. Қанның иісін сезген жыртықшай Айбар Жақсылықов матчтың 33-ші минутында дубль жасады. Қақпашымен бетпе-бет келіп, допты үстінен асыра салды. Ал, 47-ші минутта хет-триктің авторы атанды. «Шахтер» қорғанысы біржола күйреді. 54-ші минутта 6-шы нөмірлі жейде кінген Руслан Юников матчтың нүктесін қойғандай болды. Өйткені, қарсылас қорғанысынан айтарлықтай қарсылық көрінбеді. Айып алаңындағы қарбалас сәттердің бірінде 11-ші нөмірлі Жуниор Камини қақпашыдан қайтқан допты қақпаға баспен тоғытты. Есеп 5:0.

«Шахтер» «жұбаныш голын» 85-ші минутта соқты. 18-ші нөмірдегі Ансар Алтынған – жалғыз гол авторы.

Допқа иелік ету көрсеткішінде 61%-бен «Қайсар» басым түсті. «Қайсар» – 20, «Шахтер» – 11 соққы жасаған. Қақпаға дәл барған соққыларға келсек, алаң иелері – 18, қонақтар – 7 рет қана қақпашыны мазалаған.

● ТУРНИР

Балғын балуандар бәсекесі

«Балқаш» спорт кешенінде балалар мен жасөспірімдер арасында дзюдодан облыстық турнир өтті. Аталған турнир дзюдодан облыстық, республикалық турнирлердің жеңімпазы, Қарқаралы хан Бергістің ұрпағы Руслан Ильдебаеты еске алуға арналған. Осымен VIII мәрте өткізіліп отырған турнирге биыл 150-ге жуық спортшы қатысты. Қарағанды, Балқаш, Приозерск қаласы мен Шет ауданы және Ақжал кентінен командалар келіп, өзара мықтыны анықтады.

Турнирдің ашылу салтанатына облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасы Бұқаралық және балалар спорты дамыту орталығы басшысының міндетін атқарушы Талғат Абдихов пен Балқаш қаласының мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің басшысы Ізбасар Шақенов арнайы қатысты. Сонымен қатар, Руслан Ильдебаеттың алғашқы жаттықтырушысы Руслан Инаркиев, Қарағанды қаласынан келген жаттықтырушы Нұрлан Омаров және әкесі Рымбек Ильдебает пен туған ағасы Роллан Рымбекұлы да келіп, жас спортшыларға жылы лебізін білдірді.

– Қазақстанның дзюдошылары бүгінгі таңда биік белестерді бағындырып, Олимпиададан алтын әкеліп жатыр. Сол сияқты, Олимпиада чемпиондары осы Балқаштан да шықса екен деген тілектемін. Осы жарыстар соның бастамасы болсын. Қандай да бір жетістікке жету үшін білім алып, еңбек ету керек. Үлкен жеңіс те еңбектенумен келеді, – деді Талғат Қыдырбайұлы.

Русланның алғашқы жаттықтырушысы Руслан Инаркиев болса, өз шәкіртінің еңбеккер, жауапкершілігі мол спортшы болғанын баса айтты. Сонымен қатар, шәкіртінің дзюдодан бөлек самбо, қазакша күреспен де шұғылданып, әрі жақсы нәтиже көрсеткенін атап өтті.

– Спортқа әуес балалар Руслан шәкіртім сияқты жалықпай еңбектеніп,

биіктерге ұмтылып, Олимпиадалардың жеңіс тұғырынан көрінсе екен деймін. Бұл жарыс халықаралық олимпиадалардың жүлдегері атануға серпін берсін деп тілеймін. Біз Русланды қай уақытқа дейін еске алатын болсақ, сол уақытқа дейін әрқайсымыздың жүрегімізде болады. Осы турнирдің дәстүрі үзілмесін, – деді Руслан Николаевич.

Жарыс 28 келіден бастап, 60 келіден жоғары салмақ дәрежесі бойынша өтті. Дзюдо күресінен жаттықтырушы Еркін

Төлеутай турнирге бас төрелік етті. Жарыс қорытындысына бойынша ең жеңіл салмақта Хабиб Маканалин жеңімпаз атанса, ауыр салмақта Артем Чернышев қарсылас шак келтірмеді. Айта кетейік, екеуі де Балқаш қаласының дзюдошылары.

Қуандық МАҚСҰТУЛЫ
БАЛҚАШ
Сурет автордан

ORTALYQ QAZAQSTAN
Қарағанды облыстық қоғамдық-саяси газеті

Құрылтайшысы: облыс әкімдігі
МЕНШІК ИЕСІ: «Сауатқа Арнағат» ЖШС

Директор –
Қайрат Жүнісұлы
ӘБІЛДА
Директордың орынбасары –
Оксана Вячеславовна
МЯГКИХ

Бас редактор –
Е.К. МУСАБЕК
Бас редактордың орынбасары –
Қ.А. АЙТЖАН
Сайт редакторы –
І.Д. МҰҚАЙ
Жауапты хатшы –
Е. КЕЧЕСБЕКҰЛЫ

Телефондар:
Бас редактор: 43-35-37
Бас редактордың орынбасары: 43-58-08
Интернет-редакция редакторы: 43-38-33
Жауапты хатшы: 43-49-72
Жарнама, факс: 43-57-82, 43-21-55;

Меншікті тілшілер:
Ақтоғай, Шет, Балқаш,
Приозерск: 8-702-293-13-70
Қарқаралы, Нұра, Осакаров: 8-777-073-71-13
Теміртау, Саран, Шақтық, Абай,
Бұқар жырау: 8-775-189-33-19

• Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
• Жарнамалар мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.
• Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.
• Материалдың жариялану ақысы төленген

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігіндегі Ақпарат комитетінде қайта тіркелген етіп, 2020 жылы 15 желтоқсанда № КЗ18ВР000030163 куәлігі берілді.
Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады.
Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды қ., Әлімжан Ермеков көшесі, №93 үй.

Электрондық пошта: ortalyk.kz@gmail.com; ortalyk.kaz@mail.ru
Жарнама бөлімі: ortalyk.reklama@mail.ru

Газет жеткізілмесе
41-26-82, 43-57-88
телефонына хабарласыңыздар.

«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ
Есеп-шот: kz50826MOKZTD003131,
БИК KСJВKZXX БИН 000840001412

Таралымы 4 185

№ 90 тапсырыс. Индекс 65484
Офсеттік басылым. Кәлемі 2 баспа табақ.

Бағасы келісім бойынша
«Типография Арко» ЖШС баспаханасында басылды.
Қарағанды қ., Сәтбаев к., 15.
Газеттің компьютерлік органында теріліп, беттелген.
Кезекші редактор **Салтанат Глияш**